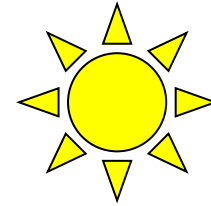

Vägmarkering

Før, I dag, Fremover

Er myndigheter og bransjen på rett spor?

Göran Nilsson

Svenska Vägmarkeringsföreningen

50-talet

Cleanosols grundare,
Erik Magnusson tog med sig
idén om termoplast från England
när han besökte olympiaden 1948

Redan i slutet av 40-talet fanns denna
svenska termoplastläggare att köpa för
495kr

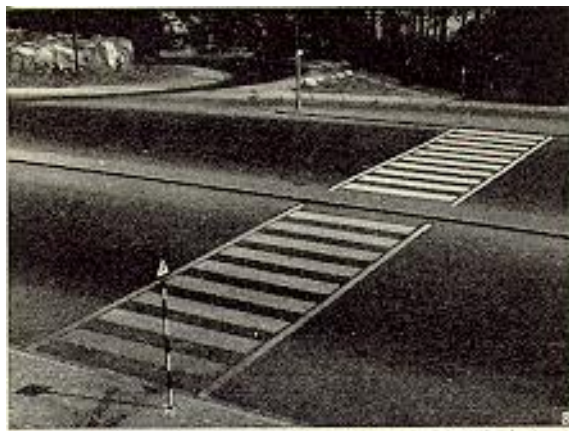

Vägmarkering tidigt 50-tal

Cleanosol-massa å försänkta gatstenar.

S. k. "Zebra" vid Tranebergsbron i Stockholm.
Den ljusa delen Cleanosol trafiklinjefärg.

Det fanns även långsgående termoplast på tidigt 50-tal

De första övergångställena hade endast gula kantlinjer, men snart kom den gula "gångzebran"

Vänstertrafik, 3-linjesystem

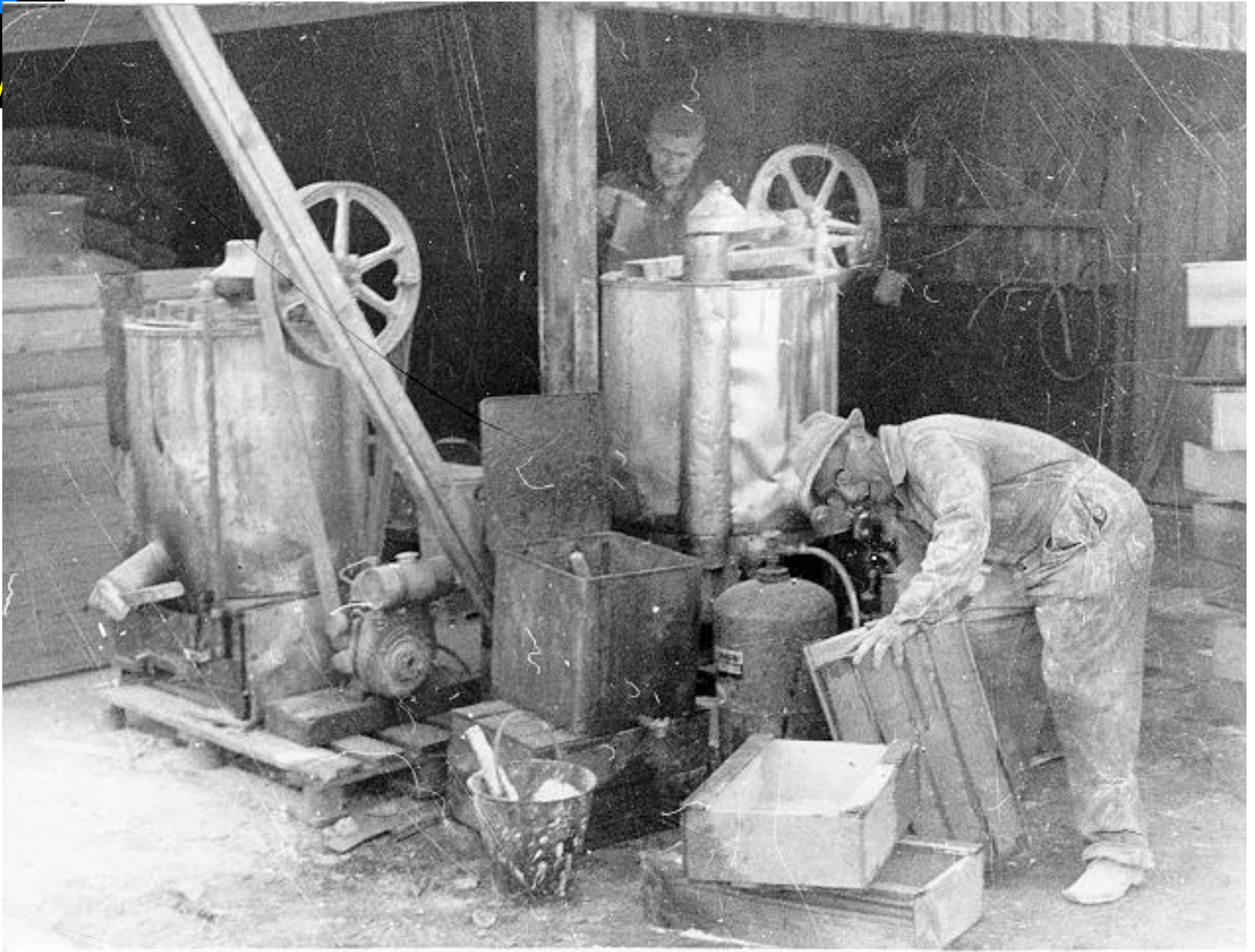
60-talet var händelserikt

- Högertrafik 1967
  - Vi fick dagens 2 - linjesystem
  - Vita mittlinjer
- Wienkonventionen
  - 1968
- Spray provades första gången
- Nersänkta markeringar
  - 15 mm som fylldes med termoplast
  - Hela Essingeleden
  - Alla nya beläggningar på högtrafikerade gator i Stockholm från 1962 till mitten av 70-talet då större sten i beläggningarna satte stopp

Nersänkta markeringar på 60-tal

Vägverksekipage 60-tal

Helsingborg omkr 1970

En av Vägverkets 1:a läggare, 70-tal

VV färgbil i mitten av 80-talet

Vägverkets TV/EI bilar tog hela färgmarknaden på 70/80-talet

1:a bilen togs fram i Skaraborg 1977. Ett lyft för arbetsmiljön

Färgmitt försvann varje vinter

Termoplastens intåg medförde att vi fick mittlinjer året runt

Mittlinje i färg bortsliten,
vanlig syn långt in på 80-talet

Mittlinje i spray som övervintrat

De första spraybilarna i slutet av 80-talet

Svalstedt vid sprayprovet
i Halmstad 1987

Cleanosols 1:a stora bil
på E20 1988

Sprayplastbeslutet 1989-02-24

För att minska utsläppen av organiska lösningsmedel beslöt Vägverket att byta färgen till sprayplast med start säsongen 1989. Man beslöt också att anskaffa spraybilar så man kunde klara 50 % av behoven.

VV-bil byggd i Örebro.

Valleverken i Jämjö byggde flera av de första VV-bilarna

Sprayproven på Rv41 och E75, 1991

EAB lägger norsk spray

Vägverket lägger engelskt material

3-fält och "Breda Körfält"

1989 markerades det 3-fältsväg på Rv 40 väster om Borås

1990 markerades "Breda körfält" på E4 vid Ljungby

Båda lösningarna mottogs positivt av trafikanterna

Kamflex

”Kamflex” kom som en svensk variant på profilerad linje, och blev standard som kantlinje på motorväg och motortrafikled samt breda körfält.

”Kamflex” kom i slutet av 80-talet, när nya läggare gjorde markeringen möjlig.

Provväg 1998 - 2000

Provfält i S och W län

Här fick företagen pröva material och lösningar för att få fram markeringar som syns i väta

C2S

EA1S

EK1S

Några av
proven på
Rv 63

G2S

N1S

SF1S

Vad är en
Linje?

T2S

V1S

V2S

Svar:
Den som
uppfyller
kraven i
SS-EN 1436!

Provväg 1998-2000

Markeringar som fungerade i mörker vid väta?

Efter 2 år visade provfältet att det var möjligt och därmed blev Sverige under 10 år världens största provfält där företagen fritt fick utföra det man tyckte var smartaste lösningen för att klara våtfunktion.

Fortfarande vet ingen vad som är den bästa lösningen eller om det finns något utförande som fungerar bra över tid och i sådant fall hur länge.

Proven visade att det går att göra markeringar med hög synbarhet i vått väglag, men ingen ville köpa dem

Provväg 1998-2000

Ytglasets rester kvar efter 2 vintrar

Europasamarbetet (CEN)

Här kommer metoder för våtmätning till vid Hilleröd, Danmark i början av 90-talet

Handhållna mätinstrument

Kontroll av funktionen kom igång under 90-talet

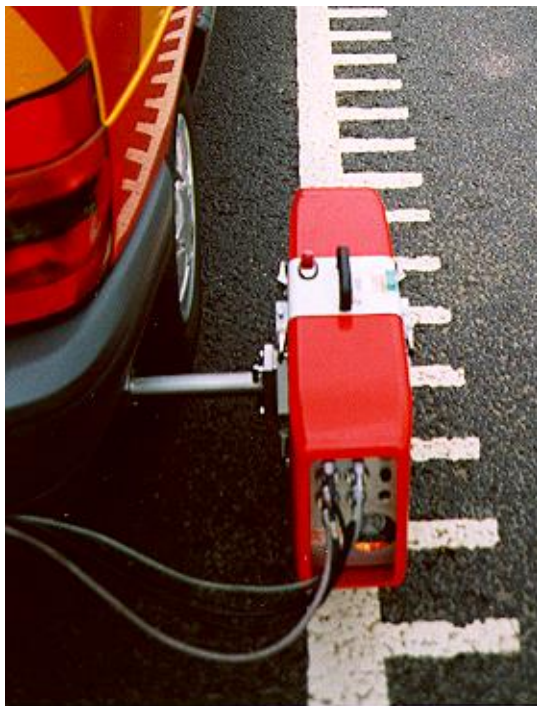

Vi i Norden först med metoder för kontroll

Mobil mätutrustning - ECODYN

1995 kom den första
1:a Ecodynbilen till Sverige

Ecodynbilarna gjorde det möjligt att utföra kontroll av
markeringarnas tillstånd och därmed jämföra standarden

RMT – bil för mobil kontroll

Kontroll av funktionskraven har mer och mer gått över till att göras med mobil utrustning

Tekniken är utvecklad så att det går få fram flera parametrar än retroreflexion torrt

Kontroll av tillståndet

- Efter en trög start kom mätningar av vägmarkeringars tillstånd igång igen i hela landet från 2011

0-visionen - Mötesfria vägar

E22 i Blekinge 2001,
med H(0,3) kantlinjer

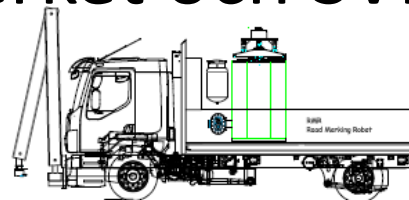

Arbetsmiljökrav har påverkat maskinutvecklingen

- Lastbilsburna enheter har ersatt de små läggarna

- En världsunik utveckling av teknik för att utföra ”tvärgående- och övriga markeringar” utan personal på vägytan har startat efter uppmaning från vägmyndigheten och stöttning av Trafikverket och SVMF

Liten läggare

I början av 2000-talet ersattes små läggare av stora enheter

4-axlig läggare

Kom ur kraven på arbetsmiljö

Stor enhet frá 2003

Handläggning på 90 talet

Utveckling av maskin för automatisk utläggning av tvärgående och övriga markeringar

Världsunik lösning supportad av TRV och SVMF

- Street Smart Equipment AB - RME
- Lundgren & Nordstrand AB
- Trysil Maskin AS

- Projektet startat årsskiftet 2008/2009

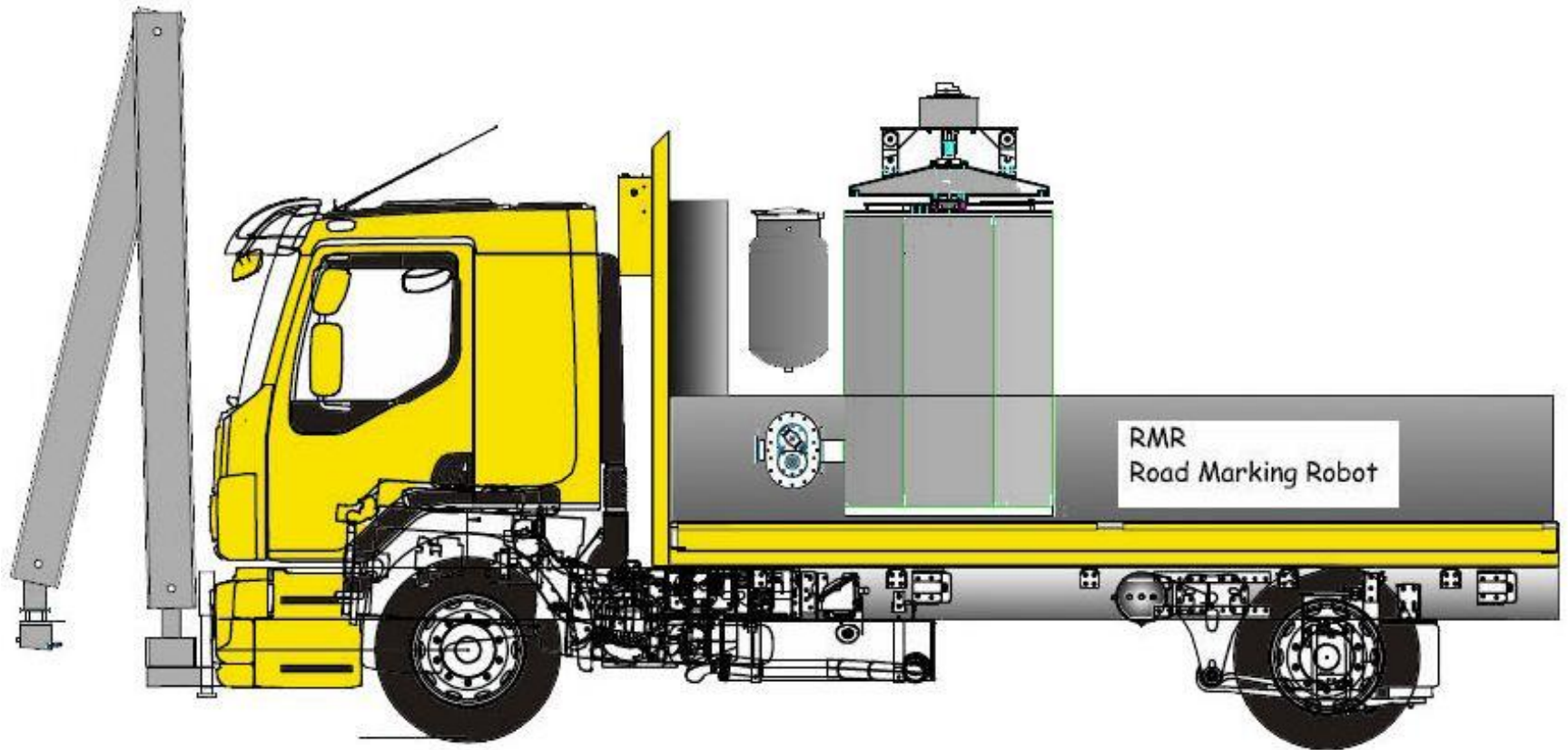
Trysil Maskin AS, TRAFFICPRINTER®

Visades på Intertraffic 2012 och är i produktion från 2012

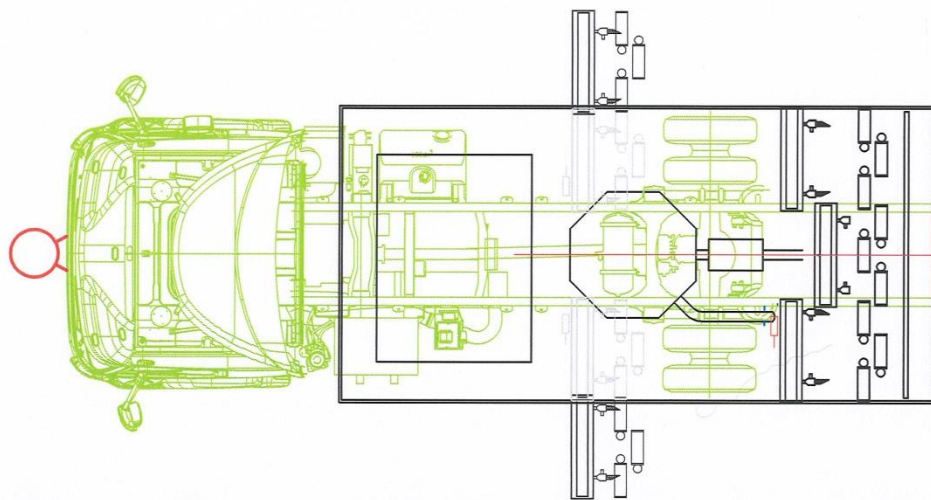
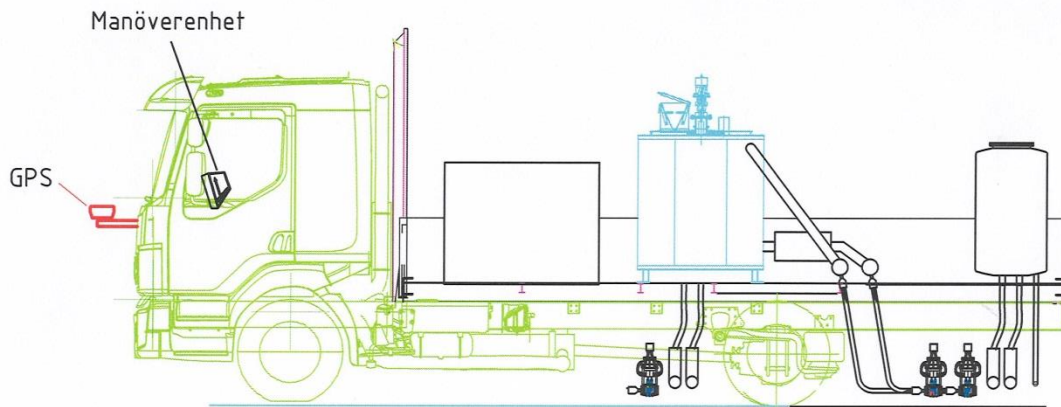
Street Smart Equipment AB --RME

En robot som applicerar med vridbar extruder,
Kommer i produktion 2014

Lundgren & Nordstrand

Utvecklat läggare som
Kan lägga både symboler
och linjer med samma
"skopa"
På väg ?

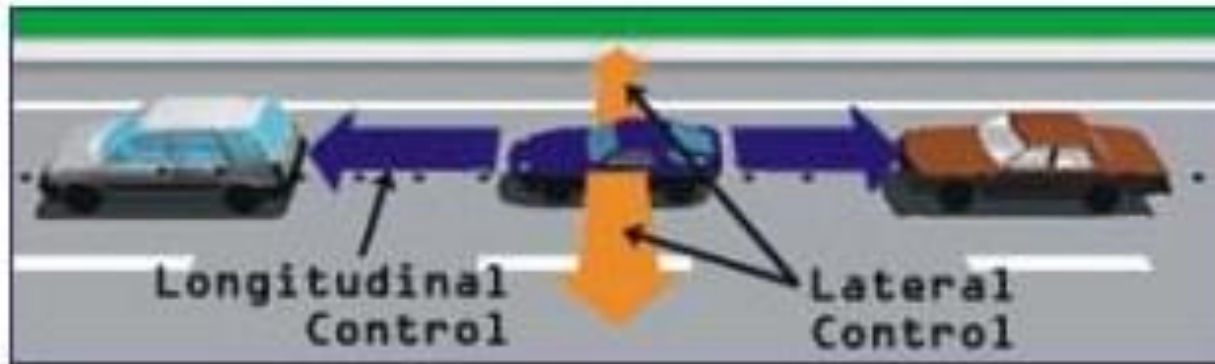

2000-talet -En turbulent tid ...

- Beställarnas många omorganiseringar har tagit energi .....
- Regionerna gick sina egna vägar och tolkade regler på olika sätt
- Priserna pressades och företagen har tvingats att slimma sina organisationer
- Men 2008 kom en vändning genom "Avsiktsförklaringen" mellan Volvo PV och Vägverket

EU- krav vände utvecklingen

Lane Departure Warning / Lane Keeping System (LDW / LKS)

LDW är ett krav i EU för
Tunga fordon från 2013

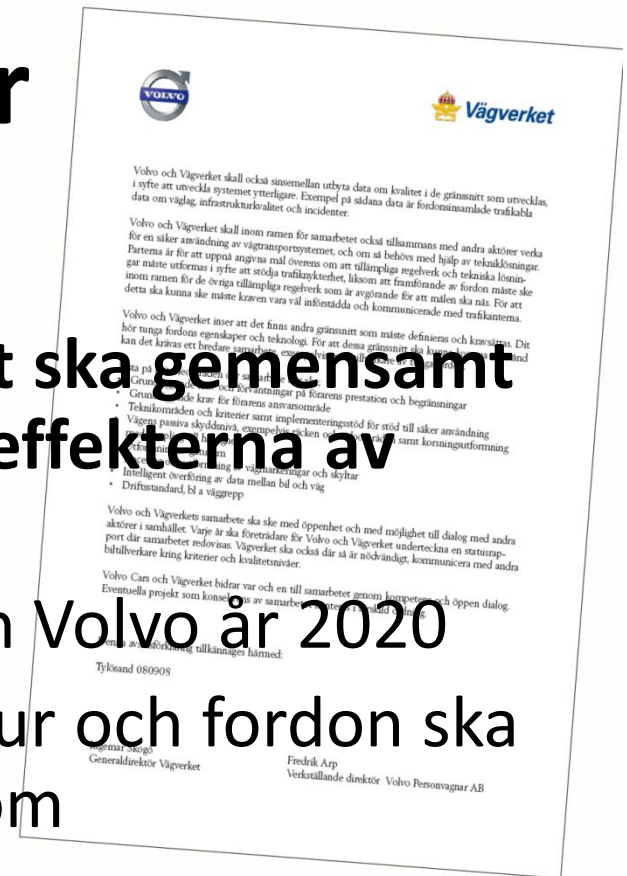

Volvo Pv och Vägverket i gemensam offensiv mot trafikolyckor

- Avsiktsförklaring (Tylösand 2008)
- **Volvo Personvagnar och Vägverket ska gemensamt verka för att undvika eller mildra effekterna av trafikolyckor.**
  - Ingen ska skadas eller dödas i en Volvo år 2020
  - Funktionaliteten hos infrastruktur och fordon ska ökas till en nivå där visionerna om trafiksäkerheten kan nås

Bilarnas teknik behöver fungerande vägmarkeringar

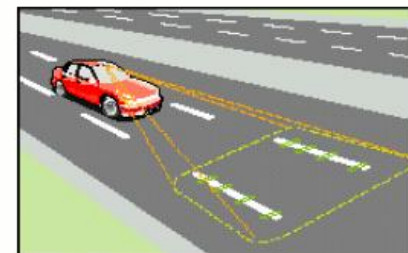
Lane Departure Warning (LDW)

Varför?

- 33% av alla olyckor med dödlig utgång är relaterade till avkörning

Hur?

- Varnar föraren om bilen kör över en filmarkering utan att blinkers används
- Aktiv över 65 km/h
- Kamera monterad framför mittbackspegeln

Volvo med Lane Departure Warning systems (LDW)

Kamera

- En kamera ser vägmarkeringarna alldeles framför bilen, och ger en signal om man passerar linjen utan att använda blinkers

LDW behov av vägmarkeringar

- Studie i fält utförd av Sven-Olof Lundkvist och Carina Fors, VTI
- VTI notat 15-2010
- **Visar att det behövs våtfunktion**

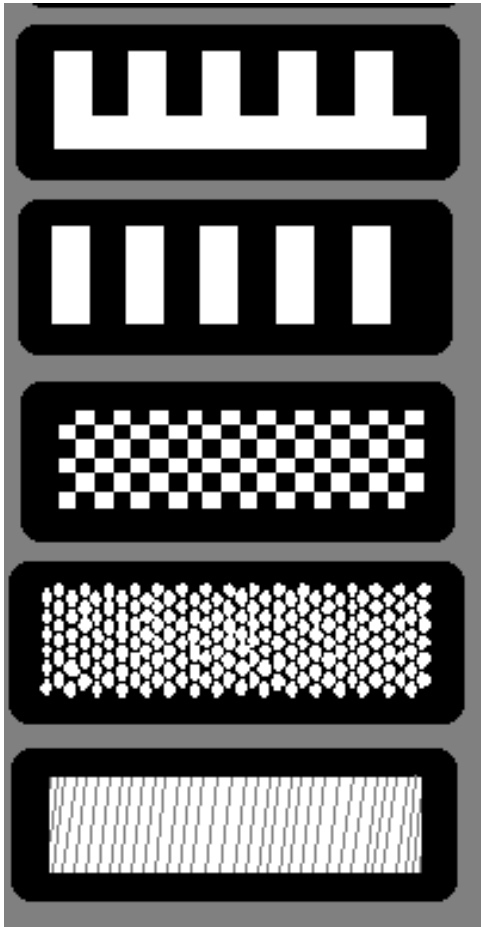
Lägsta värden för att LDW ska fungera

Yttre förhållanden	Lägsta Q_d [mcd/m ² /lx]	Lägsta R_L [mcd/m ² /lx]
Dagsljus, torrt	≈ 65	–
Dagsljus, vått	≈ 65	–
Mörker, torrt	–	≈ 70
Mörker, vått	–	≈ 20

Smuts gör linjerna osynliga för LDW

Våtsynbara markeringar

- Trafikanterna behöver dem
  - Speciellt äldre förare
- Fordonens stödsystem behöver dem
- De har bättre **friktion** än släta markeringar

European Union Road Federation

förslag till standard :

- 2025 kommer mer än 50% av Europas bilar kunna läsa markeringar och vägskyltar
- minimum performance level under dry conditions is 150 mcd/lux/m²
- minimum width of 150 mm for all roads
- for wet conditions, the minimum performance level should be 35 (RW2)

**Lane markings are the rails
for the self-steering car”**

Framtidens bilar ..... 😊

Framtidens bilar kommer
likna våra förfäders
hästar. De kunde ta hem
en kusk som inte var
i det tillståndet att han
själv hittade hem.
Hästen undvek också att
gå på fasta hinder.

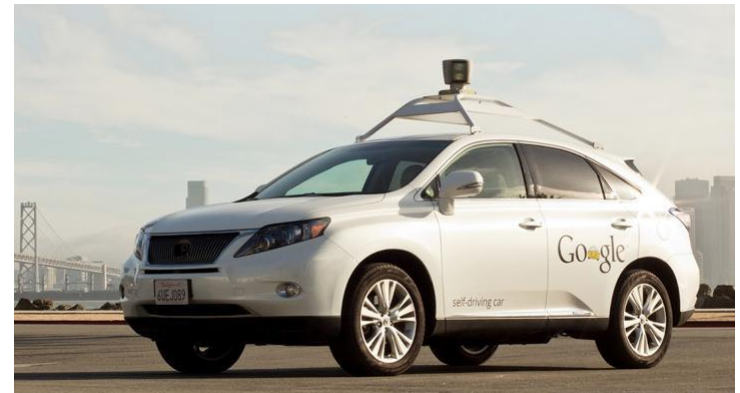

Snart kan du släppa ratten

- Google var först ..... Kört 48000 mil
- Nevada först med att godkänna körning utan förare
- Alla större biltillverkarna utvecklar autonoma fordon
- Förslag till nya lagar framme 2017 lovar TS

Projekt "Drive Me"

Självkörande bilar på allmän väg

- År 2017 blir det verklighet i Göteborg.
- Trafikverket medverkar i världens första storskaliga pilotprojekt för autonom körning där 100 självkörande Volvobilar kommer att köras på allmän väg i Göteborg.

Bilar kommunicerar med varandra

Bilar kommer i framtiden att genom radiokommunikation kommunicera med andra bilar och med trafiksignaler. Är testat och kommer börja fungera 2016 genom att biltillverkarna enats om tekniken.

På bilden varnas för en bil som troligen kommer köra mot rött.

Bilar kommunicerar trådlöst

SATELLITE COMMUNICATIONS

CARRIES VIA BROADCAST

MOBILE

MAN

ITS-G5

Crash Avoidance

Passenger Information

Navigation

Safety Systems

WLAN

Trip Planning

Vehicle to Vehicle

Adaptive Cruise Control

Fleet Management

Travel Assistance

Toll Collection

Traffic Signs

Standard finns för uppkopplade fordon

Framtiden !!!

- Behovet av transporter kommer öka → förutsättning för utveckling
- Vägtrafik kommer fortsatt vara störst
  - Utveckling mot eldrift, alternativa bränslen, mm
- Spårtrafik kommer vara för dyr → fungerar på långa avstånd som alternativ till flyget och som typ pendeltåg, T-bana

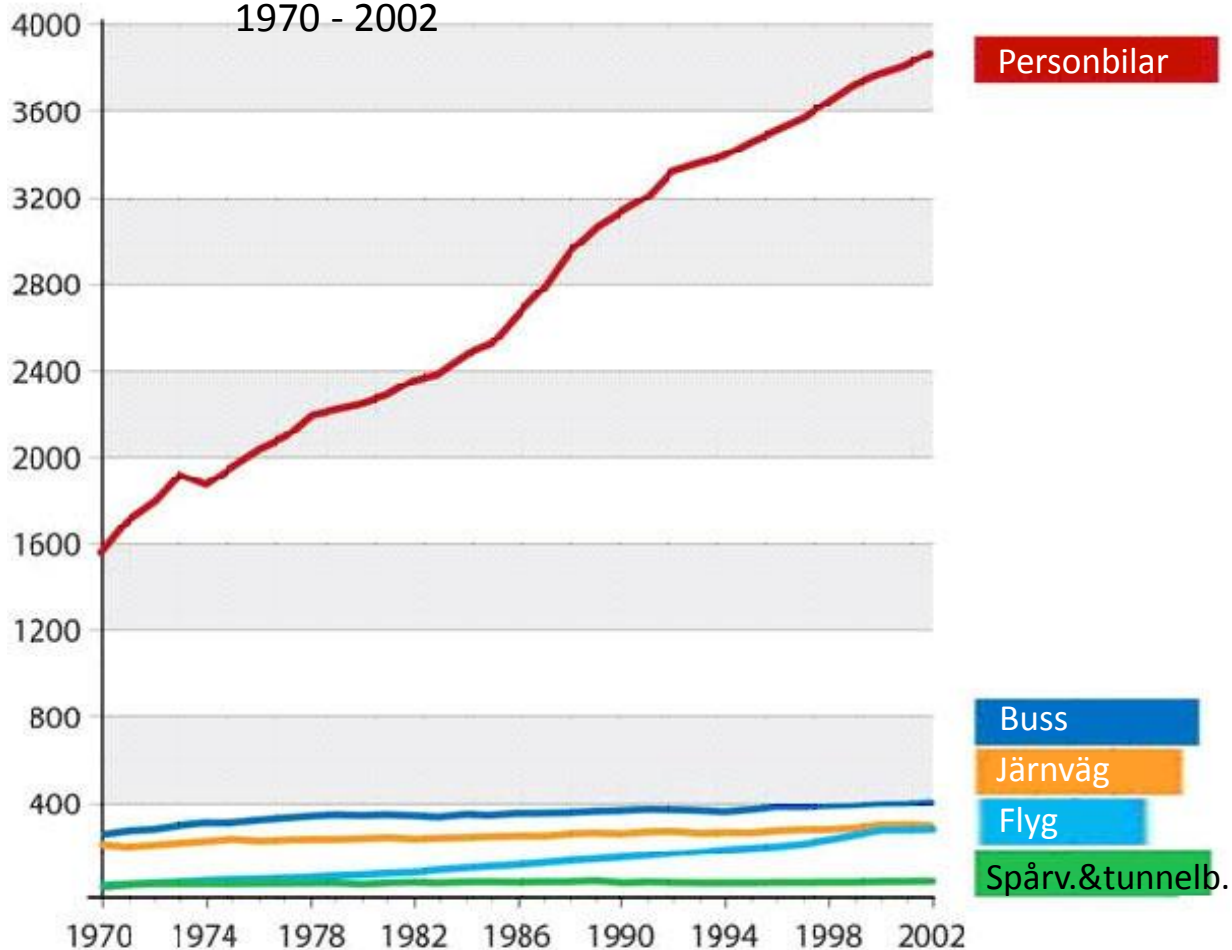

ANTAL RESANDE/transportslag

miljarder passagerare

1970 - 2002

Kollektivtrafik har idag
Ca 20 % av resandet,
har inte ökat på 40 år,
Men kostnaden har
stigit 3 ggr jämfört
med konsumentpriser

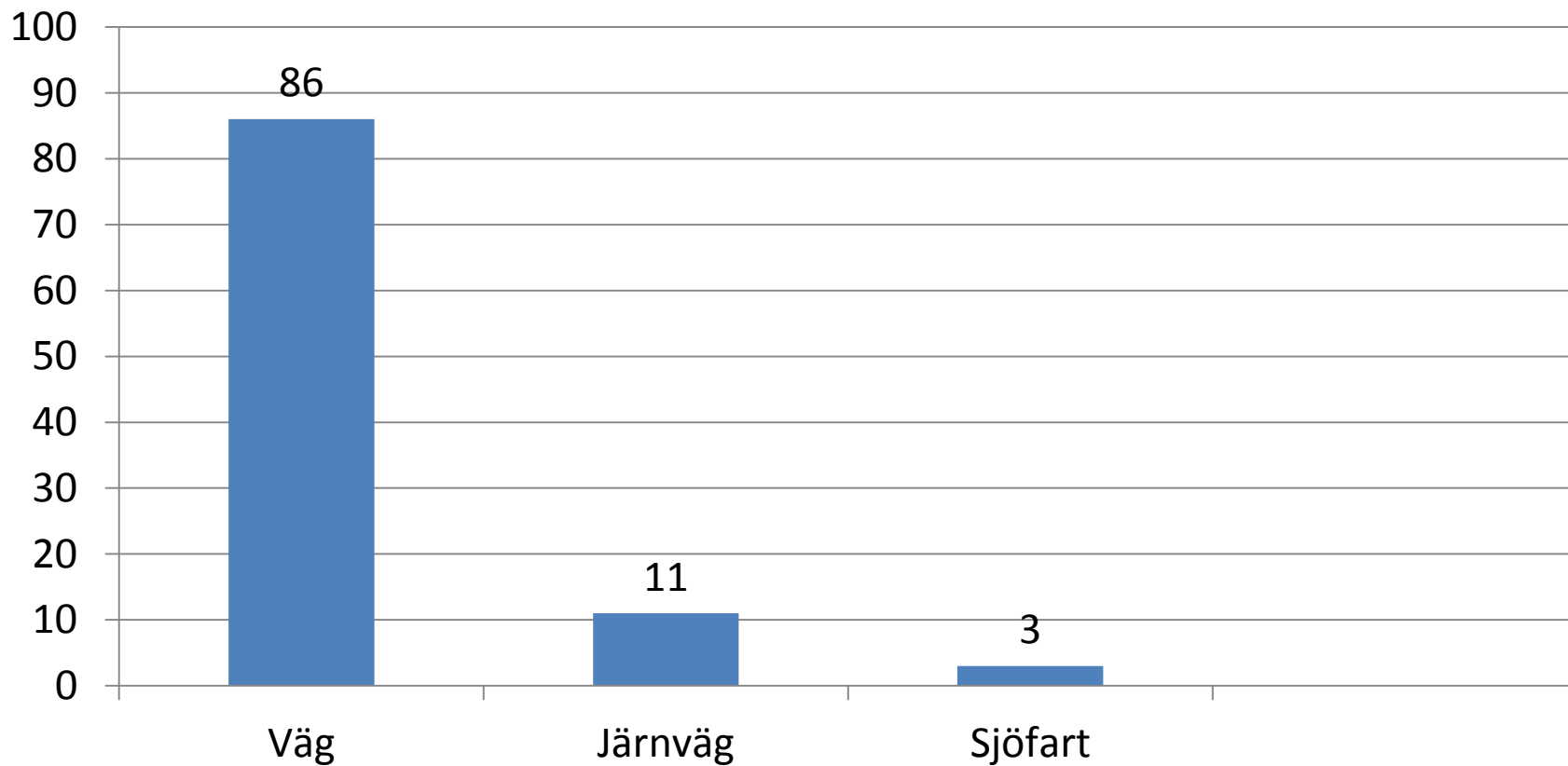
Source: Eurostat, Energy & transport in figures 2004

Diagram: FGM-AMOR 2005

Godsflöden 2010 , 584 milj ton

%

Elektrifierade vägar ?

Figur 7. Illustration över konduktiv energiöverföring via luftledning. Notera dock att den tekniska utformningen kan komma att se mycket annorlunda ut. Illustration Maria Hildén, Vectura

Svenska vägar kan bli elektriska om tio år

Tråd, räls eller inbyggt

Det finns tre alternativ för hur eldriften kan se ut:

- * Hängande ledningar som för spårvagnarna
- * Inbyggda ledningar som driver fordonen genom magnetfält
- * Rälsar som fordonen kopplar in sig på

Elvägar

**10 miljarder för att elektrifiera
Stockholm – Malmö – Göteborg -
Jönköping**

Electric Road Transport System

2-4% av vägnätet räcker!

Staten utreder elektriska vägar

Volvo håller på att bygga en egen elväg

Volvo forskar kring trådlös laddning av elbilar

NCC och Elways får 5,2 miljoner av Energimyndigheten för mer forskning. Inom två år beräknas elskenan testas på allmän väg

Första svenska elvägen i Södertälje

- Elbuss i trafik 2015
- Induktiv laddning

Södertälje kan bli först i Sverige med induktiv laddning av elbussar i vanlig trafik direkt från vägbanan. Scania och Södertälje kommun har ansökt hos Trafikverket att få bygga en kilometerlång teststräcka genom staden.

Volvo Bussars laddhybrid sänker bränsleförbrukningen med 81 procent

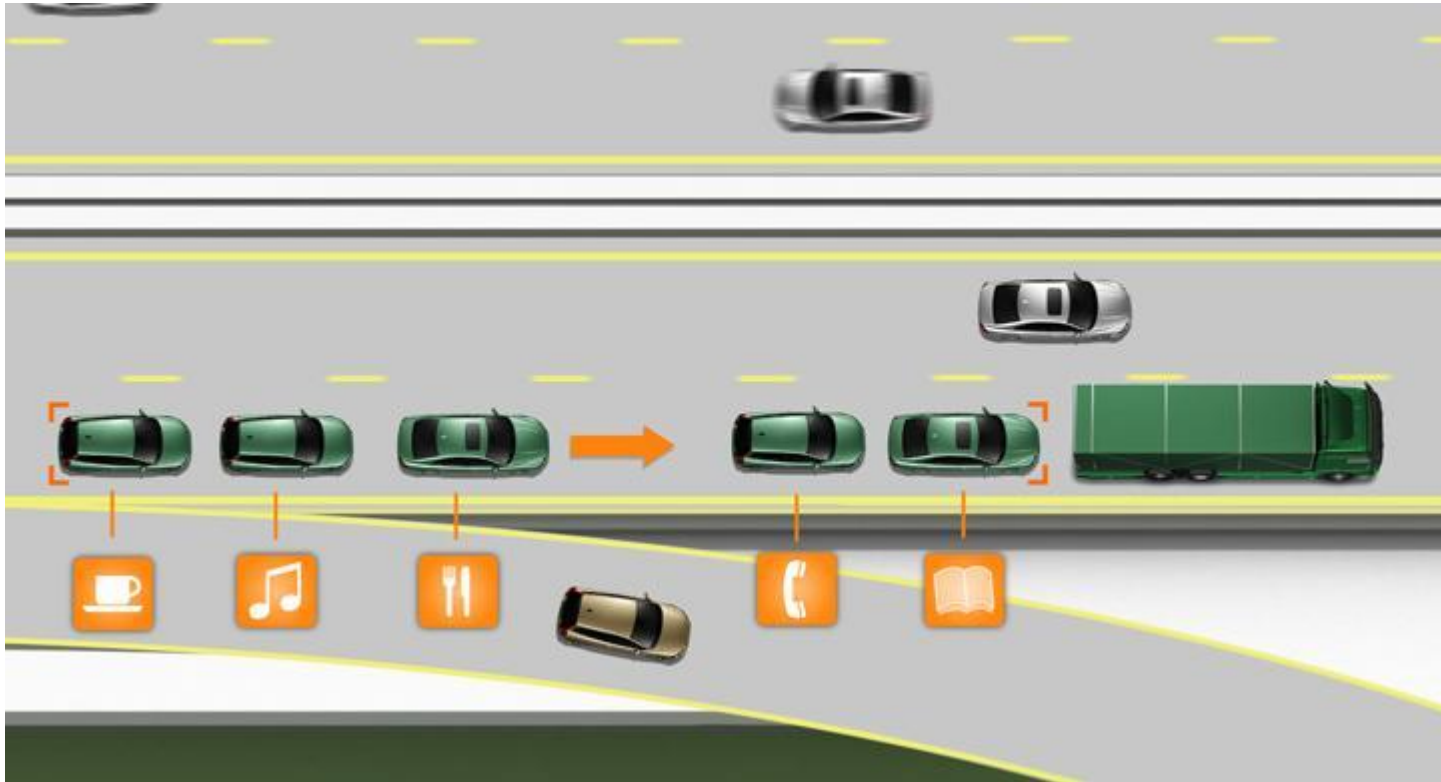
3 bussar
går på
linje 60

- Bussen är utrustad med en elmotor som drivs av ett litiumbatteri. Den har även en mindre dieselmotor.
- Bussen laddas från elnätet via en takmonterad strömavtagare. Laddningen tar 5-6 minuter.
- Bussen kan köra cirka 7 kilometer på enbart el – tyst och emissionsfrit

Motorvägståg

Kan också vara ett antal tunga fordon → Sparar energi

Långa fordon → sparar energi

32 m 80 ton, trafikerar E6 Malmö-Göteborg

Problem för vägmarkering idag

- ”Lägsta pris” skapar problem
- Branschen är pressad ekonomiskt
  - Riskerar att utvecklingen stagnerar
- Markeringarnas kvalitet på vägen är för låg
  - Underhåll har för låg nivå
  - Speciellt illa för funktion i vårt väglag
- Fackkompetensen minskar hos beställarna

Förslag till lösningar

- Ifrågasätta om "låga" anbud är seriösa
- Avsätta medel till önskvärd utveckling – (% av anbudet, kr/ton???)
- Mer samverkan Bransch/Myndigheter kring regelverk, styrdokument och utveckling
- Öka underhåll så kvaliteten på alla vägar kommer upp till kravnivån
- Låt beställarna "praktisera" ute i verkligheten

Visioner för Vägmarkering

- Samordning av nationella regelverken för att möjliggöra en Nordisk marknad
- Behovet av underhåll styrs utifrån mobil mätning
- Laggaren styrs vid underhåll från mobil mätdata
  - Manuell inventering upphör
  - Utsättning blir överflödig
- Tvärgående- och övrig markering läggs maskinellt
- Alla markeringar är synbara i väta , har god friktion och hålls rena från snö och smuts
- Markeringarna ska möta de behov som trafikanter och fordonens teknik behöver

Tillfällig 70 – symbol lagd av Trysil printar 2013

Tack! / Göran